Број 84. У Новом Саду, у среду 16. априла 1908. Година XLIII.

„Застава“ излази сваки дан два пута, а недељом и понедељником једаред.

Цена је за Угарску кад се јутарњи и вечерњи лист заједно шаље на један месец 2 кр. 70 пот. за четврт године 8 круна. Кад се јутарњи и вечерњи лист засебно шаље: месечно 3 кр. 26 п. на четврт године 9 круна 75 пот.
За Аустрију и све остале земље на четврт године 10 круна.

Народним бројевима од петка цена је: за цела године 2 круне, на целу годину 4 кр. а за стране земље годишње 6 круна 50 пот.
Појединн вечерњи бројеви стају 10 потура.

Телефон бр 131.

ЗАСТАВА

ЛИСТ СРПСКЕ НАРОДНЕ РАДИКАЛНЕ СТРАНКЕ

(Вечерњи лист.)

ИЗДАЊЕ „РАДА“ ДЕОНИЧАРСКОГ ДРУШТВА У РУМИ.

За огласе плаћа се по 12 пот. сваке врсте оваких ситних слова.

Уредништво „Заставе“ је у кући г. Ј. Т. Чавића Администрација „Заставе“ налази се у кући где је Милетићева штампарија у главној ул. бр. 22

Дописи шаљу се уредништву а претплата и огласи администрацији „Заставе“.

Рукописе не враћамо.

Појединн вечерњи бројеви стају 10 потура.

Чек-конто 12008.

Велико Лучани хоће у православље.

Поштовани г уредниче! У 79 броју (јутарњега листа) „Заставе“, изашла је белешка „Општина против свештеника“ из које белешке сам видио да сте ви врло слабо информирани о целом великом прелаву, Словака „Велико Лучана“, који се пре 4 године још случио, с тога узимам себи слободу, да вас о целом овом покрету најтачније и најподробније известим, будући, да је мени цела та ствар као најближем православно-српском свештенику најбоље позната.

Велико Лучани беху још пре 4 годи не грчко католичке вере, но због чуда и покора свога свештеника, решише се да напусте грчко католичку веру. Не може се порицати ни то, да се истодобно пробудила код њих и свест народна, која им казиваше да су и њихови стари православни били, те тако ти моћни фактори утицаху толико на „Велико Лучане“, да што смислише, то и учинише, иступише из грчко-католичке вере, и изразише жељу, да хоће сви да пређу у крило свете православне цркве За време мога предшественика часнога господина: јереја Теодора Милића, дођоше сви у Јегру и предадоше читав сноп сведоџаба, којим су доказали, да су по прописаним државним законима напустили грчко-католичку веру, те да желе да их ми т ј наша црква у крило своје прими Сва несрећа њихова састојала се све до сада у томе, што наша виша духовна власт чини се и невешта о целој овој ствари те су ти сироти људи, већ до сада неколико пута депутацијама разним ишли и у Нови Сад, и у Ср. Карловце, још за време покојног патријарха Бранковића беху што ја знам неколико пута, али глас њихов, да се прими у крило свете наше православне цркве, остаде „гласъ вопіющаго въ пустины“. Мој претходник часни господин Теодор Милић, није ни могао ништа за њих учинити, јер није се ни знао с њима ни добро разумети, јер они не знају мађарски, он пак није знао руски, те кад год долазише у Јегру, развиђоше се не разумевши један другог. Но од кад сам ја дошао овамо, а то је сад већ трећа година од тодоба сваког већег свеца долазе по њих 20—30 из Велике Лучке, ма да је то за њих трошак, у јегарску цркву доносе децу да им крстим, једном речју, Велико Лучка постала је филијала јегарске цркве!

С тога би врло добро било да обрати се пажња на ове сироте људе, који сад нит' су више грчко католици, а нису ни православни, дакле ни себи ни своме! Људи ови заиста су сажаљења достојни јер, у најбољем своме уверењу напустише грчко католичку веру, а овамо још ни данданас после четири године нису примљени у крило православне цркве, шта више изл жени су највећим гоњ њима како од стране моћнога римскога свештенства, тако исто и од стране политичке власти, која последња гледа у њима опасне панславене, који гравитирају према моћној и великој Русији! У целој овој ствари, најжалоснију улогу играју наши архијереји, који не смеју да овима људима отворено кажу: „да их се боје п имити у крило наше св. цркве!“ Тако на пр. Велико Лучани, ишли су и Његовом Високопреосвештенству господину Лукијану Богдановићу, да их преведе у св православље, он их је упутио на Карловце. Затим су били у два маха са депутацијом у Н вом Саду, ту им рекош: „да у Карловце треба да иду!“ Једном речју, баш наша виша власт место да је просто обавила прелаз, чини људима нечувене сметње. Но код нас на жалост не брину се архијереји да умноже стадо већ и оне, који им се нуде, отуђе и не приме Па зар није ово нечувено нешто?

Велико-Лучана има око 400 душа, који су још пре 4 године иступили из римо католичке, боље рећи грчко католичке вере, а сада их има и преко 600 јер сваким даном прелазе све више и више, тако, да је цело село већ иступило из грчко-католичке вере!

Но још је чудноватија та цела ствар прелаза, кад вам још и то саопштим, да су „Велико Лучани“, да би ускорили амо што пре своје примање у нашу св. цркву, дали у Мункачу пред крал. јавним бележником изјаву, да се обвезују сви, из својих средстава дакле, св. цркву у Великој Лучки назидати, даље обвезују се свештеника плаћати, школу назидати, учитеља плаћати, једном речи, све терете да сносе они сами. Па шта хоћемо ми више од њих?

Па шта мислите, да ли им је то помогло? Тамо су и сада, где су и пре били, као и онај Mádi Zsidó. Не хају зато наши архијереји да их приме Да је ово све истина, сведок сам ја, јер, ја сам тај акт о изјави Велико-Лучана послао у Карловце, још за време Његове Светости покојнога сада већ патријарха Бранковића Мора бити да тај акт њихов забацио се где гођ међу папирима пок патријарха!

Да ли ће наступањем Његове Преузвишености, господина Лукијана за администратора митрополије кренути се ствар прелаза „Велико Лучана“, идемо да видимо. Vederemo!

Тимотије Димитријевић
парох.

Расуло у Старчевићевој странци.

Прошлога четвртка одржали су посланици чисте странке права своју седницу На тој седници дошло је до потпуног расула Из управе странке иступили су Миле и Лука Старчевићи, др Павел и Першић. Оцепили су се још и стали у прикрајак Ритиг, Киш, Новак, Куфрин и Јеремшић. — И тако се хрватска чиста странка права разбила управо у три дела. Већина је

ПОДЛИСТАК.

ПРОКИНА ЖЕНИДВА.

(Из Старе Србије)

Истинска црта.

Многи г. Проку познају а многи му нису ни црне очи видели, али ето, тврду вам бесједјем, ко га једном ма из далека види, остаће му јасна и верна слика до год је жив. У сну кад га се сети завртеће главом са благим осмехом на лицу и пропустиће кроз зубе: — Е.... валимо те Боже!...

Ех, валимо те Боже, куд се сети да подариш г. Проки овакав нос?!.. Мали, пљоснас са отвореним ноздрвама али поред тога здепаст да рекнеш сваког дана по мало бега и да ће га кроз време сасвим нестати. Он јадник једва може прстима да га довати.

— Е... 'валимо те опет Боже!..

Сад можете замислити какав је изгледао и без да вам га даље описујем. Истина, пљосната широко чело, завијена брада јајасто лице, кудрава коса све је то чинило да г. Проко буде јединствен код својих другова.

Г. Прока се родио у вароши С..... од родитеља:..... и спада у ред образованих људи, јер је потпуно свршио богословију и потпуно спреман за учитеља и нешто више за попа. Друштвено «фиђфириђско« образовање добио је у Београду а теориско у богословији П.. Свршивши у Београду вечерњи факултет или како је доцније назват: бозџијски правни курс, ступио је у богословију заносећи се мишљу да се после запопи. Учио се добро а како је за попове најпотребније певање, које јако уздиже у народу, научио је мој г. Проко све на памет, осмогласник и страно певање... Његовој срећи и радости није било краја кад се вратио кући. Сад ће учитељ или поп — хеј, то није шала!...

*

Г. Проко је често код нас долазио. Што ми је у почетку био смешан, сад обичан, и увидели смо да има добро срце; да није злопамтило, зломисленик, него доброћудан, безазлен и весељак. Све нам је причао што би за себе радио. Предао је две молбе за учитељско место, али му одговарају: да су сва места попуњена и нека дочека идућу годину. Виде г. Проко како иде, па се реши да се запопи за нову упражњену парохију и том приликом оде код митрополита да га лично умоли. Сваки је у граду знао за његову намеру па су са нестрпљењем очекивали шта ће се од тога родити.

Митрополит му је обећао, давши му на писмено да иде да се ожени, па после да га запопи на упражњену парохију. Веће среће мислим да није имао г. Проко него сад. Врати се из П..... потпуно задовољан — срећан и пресрећан! Одмах тог дана дође код нас.

— Шта ћемо сад за женидбу?!.. пита.

— Лако, девојака доста па бирај!...

— Тако је, али треба посредника и ја сам дошао да вас молим и надам се да ме не ћете одбити!.. Ја вам се потпуно поверавам и радите што знате!..

Шта ћу и примим се.

Г. Проко је свакоме показивао да је добио дозволу за женидбу и то у брзо, сви су у брзо дознали, цео град па и девојке.

Сутра дан одмах се латим проводџилука добивши претходно упутства од г. Проке. Одем прво код Марковића јер знам да има лепу и добру девојку за удадбу па помислим да овде прво покушам јер је прилика. Лепо ме дочекаше али кад им јавим за узрок свог доласка девојка плану не чекајући да одговоре родитељи.

— Шта, за г. Проку никад?!... безобразно узвикну да ме је до срца заболело.

— Моја госпоице, полазите за једног доброг младића који ће ускоро бити поп!... љутито јој пребацим.

— Фала лепо! Али да се никад нећу удати... одговори заједљиво, окрену леђа и пуф! из врати.

Озлојеђен оставим кућу и пођем другој породици да и ту покушам. Девојака у вароши доста, за сваки прст, да готово свака породица има по једну а неке по две-три.

Кућа Јованова иако рачунају за осредњу, ипак, што девојку има то је тек нешто! Упис на свету али поред тога честита и вредна да је на далеко равне нема. Сваку сам девојку познавао и свуда сам приступа имао као у својој кући. Овде сам се у велико надао и са таким мислима ушао у кућу.

Била је недеља а Јован отишао по визитама да сам затекао само женскадију. Лепо ме дочекаше — на чему им фала!

— Сигурно нисте ни сањали што сам дошао?! упитам доцније, смешећи се.

Оне ме погледаше.

— Ми не, али нек је срећно!... разнучено

остала уз Франка. Орган странке „Хрватско Право“ у рукама је Франковим. Већина акција пак „Старчевићевог дома“ је у рукама Старчевићеве групе Ови су већ покренули нов лист под именом „Хрватска Слобода“ За тај лист дао је др. Анте Павелић 40 000, а др. Миле Старчевић 20 000 круна. — Франкова странка сазвала је за 7 мај п н. велики општи збор Старчевићеве хрватске странке права а на дневни ред је метнуто, какав положај странка да заузме према ств реном расулу у странци На том збору доћи ће до врло бурних призора и расуло ће се тек на њему потпуно довршити, јер је Старчевићева група на оној седници посланика иступила само из управе странке, а и Ритигова група мораће тада заузети отворено и одређено становиште, пошто је на реченој конференцији изјавила само толико да хоће да сачека одлуку страначких одбора у својим котаревима

О току те клупске конференције, на којој је дошло до расула изнећемо само најглавније Она је била врло бурна и трајала до дубоко у ноћ Нападаји једни против других били су жестоки У име Франковаца поднео је др Хорват резолуцију У њој се истиче, да Старчевићева хрватска странка права има водити непомирљиву борбу против свих странака, које стоје на нагодбеном становишту, било посредно било непосредно — Хрватски се народ има сјединити у једно самостално државно тело у оквиру хабсбуршке монархије, хрватски народ нема с по единим земљама ове монархије никаквих заједничких послова, већ да је и у том питању одлучна хрватска прагматичка санкција, која нарочито с краљевином Угарском не познаје никаквих заједничких посала, и тако Старчевићева хрватска странка права не може ни посредно ни непосредно подупирати ни једну странку, која хоће да одржи нагодбени однопај према краљевини Угарској, ма и ревидиран Хрватско српска коалиција је нагодбена творевина с тога се против ње мора најодлучније борити, а народ хрватски има упутити, да му је спас само у борби за његово уједињење и потпуну државну самосталност — У погледу т. зв. српског питања странка је истог начела, к је је заступала пригодом опструкције против назива „српског народа“. У хрватском сабору то је питање вазда актуално, јер је тиме уско скопчана судбина Босне и Херцеговине, којих се земаља хрватски народ никад одрећи не може. — Још је усвојена допуна Франкова, да ће странка водити одлучну борбу против режима бана Рауха.

Першић је на то поднео другу резолуцију Ако странка не може свој програм потпуно извести, има пристати уз мужеве, који макар на другом програму раде о добру домовине; странка ће се борити против бана Рауха, који управо није бан већ експонент угарске владе. У истицању велико српске пропаганде види само маневар да се један део пучанства краљевине Хрватске одбије од борбе. Тој пропаганди замерају баш они, који су је некад хвалили, а то зато, што је она пошла где је нису хтели имати У колико она шкоди интересима династије и монархије, биће сузбијена оног часа када се буду поштивала и повратила сва историјска и природна права краљевине Хрватске

Када је усвојена Хо ватова резолуција онда је Старчевићева група изјавила, да иступа из управе странке

Ми ћемо се на целу ову ствар вратити подробније Напомињемо за сад само толико, да ће се праве последице ове поцепаности показати тек доцније. Овде се свршила стара борба између Франка и Старчевића о управу, а та борба већ дуго траје.

Нови Сад, 15. априла.

Пут бана Рауха у Беч. Бан Раух је отпутовао у Беч краљу на аудијенцију Како веле жели да се у Хрватској и Славонији стегне слобода штампе, а можда и наче притегну дизгини.

Бану је кажу криво што је у штампи онако нагрђен, па није добио „витешке сатисфакције“.

Мора се признати, да др. Медаковић није хтео да изађе на „мегдан јуначки“ као што је то обичај у неким аристократским кругозима И нашто? Ону главну ствар то не би могло решити. Др Медаковић и његови девери имају право кад су тражили да бан докаже клевете

Ми осуђујемо то исто онако код бана као што осуђујемо код Николића Подринског и дра Полита, који су нас радикале денунцирали.

Од бана Рауха била је погрешка, што је и хтео да изазове у тој ствари двобој. То је ствар чисто политичке нарави Али је још већа погрешка, ако он тражи ту „сатисфакцију“, да на основу „увреде која му је нанета“ стегне народно право

Шта је управ решено код краља, то ћемо ускоро дознати, јер се о томе данас разно нагађа

---

† Александар Сандић, професор

Умре и овај мученик. Четрдесет и више година радио је вредно на њиви народној. Тридесет и четир године био је професор Српске Велике Гимназије у Новом Саду. А више од шест година је, како је боловао и венуо у самоћи до овога часа.

Родио се 14. маја 1836. у В. Бечкереку. Као правник у Бечу почео је радити у Милићеву «Сербском Дневнику» и Андрићеву «Световиду». Због чланка против укидања Војводине умало што не допаде тамнице и пао је под надзор полицајни. На «Застави» је радио, док га снага није издала. Изучио је у Бечу и словенску филологију, те буде изабран за професора на гимназији Карловачкој. Одавде оде у Беч и уређиваше Ost und West, словенске новине Дра Ивана Ткалца. Суд је Сандића више пута осудио због чланака у листу, а напослетку и забранио да излазе ове новине. На позив владике Платона Атанацковића дође за конзисторијалног бележника и затим постане професор гимназије Новосадске. Издавао је црквени лист «Беседу» и «Духовни Зборник», писао «Историју света» за гимназије, уређивао календаре, много преводио. Код нас је завео песму нестаховну и написао велик број пригодних легенди. Највише их је штампано у «Застави,» у подлиску.

За своје књижевне заслуге био је одликован орденима српског и црногорског двора. Био је члан Књижевног Одељења Матице Српске и много година члан Књижевног Одбора. Био је у своје време врсни члан «Српског Друштва Радиности» у Новом Саду. А кад се оснивала данашња Задруга Срба Занатлија Новосађана био је покретач и творац првих правила овога друштва, тако исто један од оснивача Добротворне Задруге Српкиња Новосаткиња.

Као књижевник одликовао се лепим, чистим језиком и стилом, како је само он умео писати.

Веран своме народу приљубио се овај члан старе гарде новој омладини и вредно је с радикалном странком радио на напретку народном.

Укоп је сутра у 3 сата по подне.

Вечан му спомен! Слава му!

Вести из места — са стране

Српски Ускрс у Сегедину.

Пишу нам из Сегедина: Ко познаје прилике и број Срба становника у Сегедину, свако ће помишљати, да је овде Ускрс наш сасвим у мртвилу и у тишини прошао, као што је то у последњим годинама бивало. Али овогодишњи српски Ускрс прошао је овде много величанственије и много српскије, него што помишљати могосмо. Овдашња српска омладина, на броју око њих четрдесеторица, решила се, да оживи досадашње мртво „Српско црквено певачко друштво“, које је до сада само по штатутима постојало, али од себе гласа није давало. Услед заузимања неколицине овдашњих младих људи, овдашња омладина спремила се сасвим у миру и тајности за богослужење и сви присутни у цркви усхићени и изненађени беху, када се са хора зачу: „Христос воскресе“. Неописана милина и радост

одговори мајка и погледа ћерку која гораше у лицу као жар.

И ја сам је погледао.

— Его, Дара је већ стасала, па сам дошао да је просим, ако је суђено и ако је Бог рев'о!...

— Ако је суђено, но не каза за кога?!...

— За г. Прока!... одговорим плашљиво, да сам осетио велико лупање на левој страни. Чисто сам стрепео од одговора.

Погледам опет Дару, која сеђаше близу врати. За час се промени у лицу и разли се румен да је горела а брзо смртно бледило да је пламтела очима. Погледа мајку, па мене, а рукама је вукла ковце на кецељи. Завгра јој доња усна и хтела је нешто.

Тишина.

— Ако је су...ђеко, и ако хоће Дара!... њена срећа!... одговори мајка.

Дара се сваког секунда мењала и врпољила. У једанпут ме погледа и разли јој се мртвачко бледило. Затресе се и оштро прекину.

— Ја не!... Никад!...

Уђутасмо.

— То ми је жао, госпођице, што тако мислите!! Г. Прока још месец па ће поп и куд ћете веће среће!... Боже, та за кога би ви хтеле?!...

— За сваког ћу поћи, за сиромаха, али никако за г. Проку!...

Више места нисам имао. Дара неће па неће иако сам разложно доказивао да је добра партија.

Зажмурим па у трећу кућу.

— Ха-ха аваа!... за г. Проку никад!... па на врата.

Сви забленусмо и ја ти без кафе и збогом на поље.

Сад ми је све једно било, ма ме одбили или примили као просјака.

Тога дана обиђем још неколико кућа, више из радозналости, јер сам свуда наилазио све на нове и нове изговоре и пребацивања. Пред вече се вратим.

— Шта би, ако Бога знате?! дочека ме г. Проко на прагу.

Био је до крајности нестрпљив.

Шта ћу, морам лагати, шврљати, јер би био пораз за њега.

— Бога ми тешко!... Ни једна не може на брзо да се спреми.

— Шта ћемо?!...

— Да покушамо на друга места!...

— Молим вас, идите код Мирка!... Идите, идите, где знате да девојке има, па била она богата или сирота!... Кумим вас, не оставите ме, док је врело треба ковати, иначе... Идите сутра!...

Сутра дан кренем се опет да играм улогу проводаџије. Сад нисам гледао реда и лепоте, већ ти зађем од куће до куће као просјак, где девојке има. Свуда све то исто: — Никад за г. Проку, никад!...

Код куће ме је чекао г. Проко, да му поднесем извештај, који је морао бити јадан и жалостан.

— Боже, та ово човек да полуди!... О... ђути сиромах, што сам згрешио да ме цео свет остави?!.. тужно изговори. — Идите код Стојана, иако је сиромах, ипак му је лепа девојка!..

Шта ћу? Оставим г. Проку кући, а ја се упутим право Стојановој кући. Но и овде зло.

— Иако сам сиротица, ипак никад за г. Прока!...

Вратим се тужан. Г. Проко је све више падао у очајање и тако се променио за ова два дана, да га човек не би могао познати. Замишљен, млитав да није знао шта да чини. Ако је у цркви, њему се не пева, а кад изађе више тужан.

Већ трећег дана одем и на таква места да за себе никад не би тражио, да се никад не би оженио. Сиротиње а богме и девојке нису за мустру. Опет све то исто: — Никад, за живу главу, никад за г. Проку!..: Е... 'валимо те Боже!..

Г. Проки сам износио да су жене непуноletне, друге неспремне, треће болесне и вазда сам изналазио по нешто. Доцније увиде у чему је ствар, па батали — управо клону душом и телом.

— А ја!... Није онај весели г. Проко!...

Тужни су и замишљени и његови родитељи — цела породица. Једне вечери одрже седницу и реше да старији брат отпутује у варош Б—П. да и ту покуша, јер кажу да има доста добрих и лепих девојака. Сутра дан већ је био на путу.

Трећи дан стиже брзојав да је девојка испрошена.

И кућа весела а камо ли укућани. Све се дало око спремања да је у кући читав вашар.

беше слушати песме Бајићеве поред хора омладине сегединске, а омладина је радосна, што је показала, да још има осећаја за Српство и православље. Дај Боже, да се ова новооснована певачка дружина одржи и на даље и да оживи и пробуди овдашње многе Србе, који су већ скоро заборавили, да су им дедови прави Срби били. **Југовић.**

Промоција.

На загребачкој универзи биће промовисан ових дана г. Секула Дрљевић, адвокатски конципијент на част доктора права

Од првог разреда гимназије био је г. Дрљевић увијек један од најодличнијих и најспремнијих међу својим друговима. Све државне испите и све ригорозе положио је са изврсним успјехом и то у најкраћем року.

Поред својих студија увијек је помно пратио развитак политичких прилика у српском народу, а нарочито Срба у Угарској те Хрватској и Славонији, са разумјевањем једне снажне интелигенције, какву он без сумње представља. Као човек бујнијег, темперамента, залазио је и сам у политичку борбу, пропагирајући међу омладином начела српске народне радикалне странке, оштро осуђујући несрпски рад људи око „Србобрана". Свој рад у томе правцу крунисао је оснутком радикалног клуба српске академске омладине онемогућивши им кужно роварење „Србобранове" редакције међу омладином као циљином. Тим је, дакако изазвао, против себе неодољиву мржњу „Србобранову", која је чешће долазила до израза у најнепристојнијим облицима. Али Дрљевић је увијек одлучно корачао у правцу означеном програмом српске радикалне странке, прелазећи са индигнацијом преко дешператних испада пропалих студената.

Са успјехом, којим је заступао начела наше странке на универзи, желимо му да их и даље заступа и најискреније му честитамо.

† Др. Валтазар Богишић.

На Велики Петак умро је на Рецу, враћајући се у Дубровник и своје родно место Цавтат, признати српски научењак и књижевник др. Валтазар Богишић, који је и страном научном свету познат био. — Родио се 1834. год. у Цавтату близу Дубровника. Слушао је школе у Бечу, Минхену, Берлину и Паризу. 1869. толико је са своје спреме већ познат био, да је на универзитету у Одеси постао професором словенског права. И у књижевности је почео живље радити. 1872. године издао је и „Грађански законик за књажевину Црну Гору". 1877. год. био је чланом привремене владе у Бугарској. 1893. дошао је из Париза у Црну Гору и био министар правде до 1895. године. После тога опет је отишао у Париз и бавио само књижевности и научним радовима на српском, руском и француском језику.

Због мајчиног неваљалства у смрт

Читамо у „Србији": Прекјуче на Велики Петак једна млада девојка, која је пре месец дана, побегла од своје матере, и ступила у фабрику дувана зараденицу, скочила је код фабричког купатила у Саву и удавила се. — Од матере је побегла, како сазнајемо зато, што је њезина мати хтела силом да поведе извесноме човеку те тако од ње начини блудницу. Она се бранила од тога, па кад је видела да више не може издржати материној навали, она побеже од куће и јави полицији. Шта је полиција по тој ствари радила незнано; тек она је пун месец дана живела одвојено од мајке и радом заслуживала свој хлебац. На В. Петак око 5. сат. по подне срели су је путем што води купатилу плачну. Неки ватрогасци запиташе је куда ће и шта јој је те плаче. Махните ме кад ми неможете помоћи, одговори и продужи плачући свој пут смрти. Кад је дошла ближе купатилу она убрза кораке да што пре сврши и скочи у Саву. Ватрогасци и многи свет који је туда пролазио полете на чамцима и почеше је тражити; али узаман, несретна девојка се није могла наћи више. Полиција ће, без сумње, предузети да сазна подробније о овом трагичноме случају те да се увери у колико је звер — мати за ово крива.

Звер мати.

У првом чланчићу обећао сам: што даље сазнам, јавићу! Сазнао сам: да је госпођа Здравковићка родом из Дрвенте; да је кћи бившег имућног трговца. О Анђелији гувернанти малог Стеве сазнао сам: да је Босанка и да су је родитељи госпође Здравковића узели Анђелију још као мало дете под своје, одранили је и васпитали па по њиховој смрти, прешла к младој госпођи, по жељи старих Здравковићевих родитеља. Анђелија је дошла к њима у Ваљево и сматрана је као члан породице. — О самом том неделу сазнао сам следеће: Чим је г. Андра Јовановић преузео малог Стеву под свој надзор и дете отпремило у опћинску амбуланту, ма да је Анђелија упорно тврдила да не зна боравиште госпође Здравковићке — морала јој је експресним писмом известити подробно о догађају у кући који се десио 16. јануара т, г. То се доводи до тог закључка из развића доцнијих догађаја. Као што сам јавио, полиција шабачка уступила је ствар малога Стеве Здравковића суду — суд је установио кривен за прогон и с места је наложио: да се Анђелија ухапси, то се и догодило, на 2 сата доцније него што је мали Стева судски заштићен био од даљег зверства. — Два сата доцније после изјављеног чина до данас није било могуће ошћити Анђелији са Здравковићком, ма да су већ неколико пута биле суочене. Шта је суд дознао? Одмах другог дана, дознало се да Стева не само да је боравио у оном ладном ћумезу, где је затечен био, него је бивао још уз то и ладном водом поливан. Анђелија је све то негирала. Син генерала Здравковића из Београда а рођени стриц малога Стеве, чим је дознао за тај нечовечан зверски поступак са својим синовцем, као без душе, дошао је у Шабац преузео малог Стеву и однео га собом на негу и лечење к себи у Београд. Шабачка полиција није мировала, него је трагала живо где се Здравковићка налази. Здравковићка држећи да је Анђелија на слободној нози, пише јој да ће ускоро доћи у Шабац но нека то држи у тајности. — Из тога писма је шабачка полиција сазнала да се Здравковићка налази на Криму у Јалти и сазнадоше да ће Здравковићка доћи у строгом инкогниту а Шабац око половине марта. Здравковићка крене се на пут да некако исчупа или продa све ствари па да поново стругне у иноземство и да се склони испред правде за почињен злочин, у путу се предомисли, сврне се у Београд и ту се задржи преко уговореног времена код одветника Лазаревића у Београду саветујући се под најстрожијим инкогнитом како то ново бегство да изведе али и своје ствари да уновчи. Међутим, дође и друго писмо из Јалте; из кога полиција сазна: да Здравковићка није живела на Криму сама но да има милосника — који се живо разабира: шта је са Стевом до сад урађено? — је ли још у животу? И коре их како су неспретне и не одлучне! За сад се не зна ко је та звер у човечијем облику, но за кратко време и то неће бити тајна и са те ће се тајанствености подићи завеса. У Шапцу се држи да је српски официр и нагађа се ко би то могао бити ?! Но та је ствар суда и шабачке полиције — буде ли им требао свакако ће га ускоро имати у својим рукама Око друге половине марта ноћним влаком дође Здравковићка у пратњи одветника Лазаревића из Београда у Шабац, одседне у хотелу Европи у потпуном инкогниту. Тек што су се мало одморили и тели к вечери приступити. Рупи шабачка полиција и у име закона и пресуде казнечајства одуах ухапсе Здравковићку ма да се енергично томе одупирао одветник Лазаревић. — У том времену од првог похода госп. дра Андре до данас, пронашли су текућину отровну спремљену за малога Стеву; тај отров и нека још прснађена писма подједнако терете и Здравковићку и Анђелију и милосника који је још непознат. Дете су до сада на свакој нози отпала по два прста и то: мали и до малог. Чим и милосник доспе у руке шабачке полиције наступиће јавно ислеђење и постараћу се да добијете брза и тачна извешћа. **С. Н.**

Брзојави „Застави"

Стигли 16. априла.

Угарски сабор.

Будимпешта. Прочитано је краљево писмо, којим се сабор у седнице сазива. Има шест интерпелација. Међу њима Ђорђа Нађа о сумњиченьима Еренталовим, да има мађарских политичара, који служе другима. Вишонтајева о Босни и најновијим догађајима у њој.

Горњи дом држи формалну седницу у 12 сати.

Угарски министри у Бечу.

Будимпешта. Министар Векерле и Кошут путују у Беч да присуствују сутрашњој заједничкој министарској седници.

Главни уредник: Јаша Томић.
Одговорни уредник: Константин Бракаровић.

Проко весео — срећан и пресрећан да би цео свет загрлио!...

Нађом га са депешом у руци.

— Честитам!.. и радујем се што је тако сретно испало!... и рукујем се.

— Фала вам!... и преда ми депешу.

Овако стојаше оловком написано:

Данас испросисмо И.... из куће: Милуна Ј... Сви смо здраво и са срећом!.. брат М ..«

Поново му честитам желећи му сваку срећу.

— Све је добро, али?!... изговори, рекло би се у шали, и пређе му преко чела једна маглица.

— Шта би још хтели?

— Ништа, али сад не знам каква је девојка?!..

— И за то брижите?! То баталите, зар вам брат може зло помислити и пожелети?!...

Дани су пролазили око спремања, јер ће свадба бити кроз три четири недеље. Нису били слабог стања па су пристојно спремили. На г. Проку све ново од капе до чараше!...

Г. Проко сад још више нестрпљив од како одоше сватови.. Час је у кујни код жена, час по башти и авлији те наређује да се чисти и уређује... Место не може да ухвати. Желео је да све буде чисто и у реду кад сутра сватови дођу...

Сутра дан дођоше свирачи и ето ти после и девојака... Ухвати се коло да је мило погледати...

Г. Проки мило и криво.

Овде су све девојке које је просио и свега одбиле. Криво али није имао руда каква би свадба и весеље било без девојака?!... Ко би му запевао а ко поиграо кад сватовидођу?!

Уздисао је и дувао на нос!...

Песма се орила да се разлегало по махали.

Г. Проко нестрпљив.

Час по час па изађе на балкон да погледа иду ли сватови.

Девети сахат откуца чаршијски а њих још нема.

Г. Проко сад никог не гледа.

У једанпут запуцаше пушке да се једва чуло.

— Ето их!..

Девојкама срце јаче закуца.

Г. Прока отрча на балкон.

Сватови су се приближавали пуцајући непрестано!... Отрчаше људи и деца да их причекају:

— Ето миждеције!... викну г. Проко с балкона па брзо сиђе.

Ја сам седео слушајући како девојке лепо певају и играју.

Пазио сам свако кретање г. Прокино да сам се све више и више чудио његовој неотрпљивости. Често дође те проговори коју па га брзо нестане.

Боже, каква је?!... упита тихо, да сам једва могао чути, једна девојка своју другарицу.

— Ех, каква, да је добра зар би пошла за Прока?!

Г. Прока ми се полако приближи.

— О... Боже, најсрећнији ћу бити на свету, ако ми буде лепа, само ради ових девојака!...

Сватови уђоше у авлију.

Г. Проко на балкону да одозго види своју срећу јер нема стрпљења да доле чека.

Девојке су на глас певале гледајући кад ће изаћи невеста из кола.

Притрчаше да невесту скину с кола и поведу. Погледи су били сви у њу посвећени. Г. Проко је час у девојке, час у кола гледао. — Срце му јаче и топлије закуца кад изађе невеста. Погледа јаче и нема обмане:

Девојке занемеше — наста тишина.

— Певајте ако Бога знате!... викну г Проко с балкона на девојке, пун среће и блаженства.

Завикаше и неке жене али узаман!.. Девојке, ни да бекну, а кришом су испод трепавица погледале у невесту, која достојанствено и полако корачаше са девером.

Све удари на пембе јер се разли црвенило пуно стида. Чему се надале а шта је испало!.. Више не запеваше!.. Гурнуше једна другу и брзо се растурише ко мачке...

О, Боже, куд ће веће среће, да сам се и ја сладио, уживао гледајући убезекнуте девојке од чуда не виђена!... Та у целом колу није било лепше.

Висока а танка држи се дивно. Правилне главе са умилним лицем да је сваког задобила, да јој се сваки дивио!...

Та очи, та нос, та све украсио Бог, како он хоће, мило да је погледати!...

— Е... валимо те Боже, где обдари г. Проку са оваком лепом женицом!..

И били су срећни.

Гилане. **Дукађинче.**

Пролетна Мода 1908.

Композе костими јакне глат а шосови на пруге или карирати.
Шеврон штофови у свима помодним бојама.
Блок каро: вунени штофови и свиле.

Специјалитети фирме:

МАТИЈА ЛЕВИ И ДРУГ

помодно мануфактурна радња код „Анђела Хранитеља“ у Новом Саду, на главној пијаци у згради хотел Јелисавете.

451 5—100

Јавна захвала.

Са увређеним срцем и болом у души, јављамо свима сродницима, пријатељима и познаницима, да је наш добар и никад непрежаљени син, брат, девер, шурак, стриц и ујак

Стеван Шилић

једногодишњи добровољац медицинар, испустио своју млађану и племениту душу после кратког и тешког боловања, на велики четвртак 0. (23) о. м. у 2 сата по подне, у 25-ој години млађана живота свога.

Тело милог нам покојника је из петроварадинске војне болнице, на велику суботу 12. (25.) о. м. у 9 сати пре подне са свима војничким почастима пренешено и опојано по српском православном обреду у алмашкој гробљанској цркви а затим предато матери земљи.

У овој нашој дубокој жалости, и големој тузи, не можемо пропустити а да се не захвалимо у првом реду господину дру Глигоријевићу ц. и кр. штабноме лекару, и шефу војне болнице у Петроварадину, који је нашег милог покојника родитељском негом у тешкој болести, све му учинио, да му тешка болест лакша буде.

Не мању захвалност дугујемо пречасној гг. свештеницима, Критовцу војном капелану из Каменице, Ђорђу Велићу и Тодору Милићу овдашњим паросима и ђакону Никанору Чобанићу, који при укопу чинодејствоваше. Уједно захваљујемо овдашњој српској женској добротворној задрузи, која је корпоративно при укопу учествовала. Господину Ђорђу Гајином овдашњем учитељу, који је искупио из редова пријатеља нашег милог покојника хор певача који побожно одпојаше опело, те се са својим добрим другом последњи пут опростише.

Захваљујемо се гг. дру Александру Мочу и Поповићу техничару, првом на лепом језгровитом утешном говору, а другом који у песми тугованци у име омладине опростивши се од свога милог друга.

А тако исто не можемо да не захвалимо нашем куму Милошу Мијатовићу и пријатељу Урошу Стојковићу, који нам при укопу са својим трудом велику помоћ учинише и са венцима сандук украсише.

И напослетку захваљујемо се од срца у име покојника свима његовим учитељима и професорима, школским друговима, пријатељима и познаницима, који су нашег милог покојника до гроба испратили.

Не мање хвала овдашњим честитим трговцима и заватлијама, који су своје радње при пролазу укопа затворили и тиме нашем милом покојнику последњу почаст указали

Као и свима осталим пријатељима и познаницима, који су нам било лично, брзојавно или писмено, своје саучешће изјавили, за прерано умрлим покојником, и донекле у големој тузи и жалости нашој мелема дали.

У Новоме Саду 15. (28.) априла 1908.

Ожалошћени

Тоша и Велинка Шилић

родитељи.

509 1—1

●● Српски угаљ ●●

на велико из србијанских рудника, за млинове, фабрике, цигљане, вршаће машине, као и салон угаљ за пећи, може се најјефтиније добити преко

Владимира Ивкова
заступника за целу Аустро-Угарску
Стапар (Бачка)

498 2—50

Тражим озбиљне продавце.

Цигаља за зидање

и

I. КЛАСЕ ЖУТОГ ЦРЕПА

могу се најјефтиније добити **овде** или од сваке **жељезничке станице и околини** не само у великим количинама већ и читаве товаре **лађом од сваке дунавске станице** код

Christian Paul
Нови Сад, Мађарска ул. бр 54

570 7—10

● Писмена питања одмах се извршују. ●

Дражбени оглас.

Овдашња српска православна црквена општина у Новом Сланкамену зида себи своју српску православну цркву у чистом византијском стилу.

У ту сврху расписује јавну дражбу на мањак у недељу дана 27 априла (10. маја) 1908. год. Доставлац ове дражбе дужан је положити јамчевину у готовом две хиљаде круна.

Трошкови око градње цркве јесу:

I. Земљани радови . . .	199	К. 85	ф.
II. Зидарски „ . . .	17.799	„ 71	„
III. Украсни делови од теракоте	2.576	„ 96	„
IV. Патосање цркве . . .	1.442	„ 65	„
V. Колонарски радови . .	7.998	„ 24	„
VI Дрводељски „ . .	1.473	„ 58	„
VII. Лимарски „ . .	1 821	„ 08	„
VIII. Столарски „ . .	520	„ —	„
IX Браварски „ . .	1.141	„ 02	„
X. Стакларски „ . .	154	„ 32	„
XI Мазачки „ . .	58	„ 48	„
XII. Позлаћивање крста и јабуке	600	„ —	„
Свега	35 785	К. 89	ф.

Овом градњом рукује овдашњи српски црквени одбор као грађевински одбор.

У Новом Сланкамену на велику суботу 1908. г.

Грађевински одбор:

Перовођа: **Милан Црнојачки**, рав. учитељ.

Председник: **Живан Танацковић**,

507 1—2

156. szám — 1908. végrh.

Árverési hirdetmény.

Alulirott birósági végrehajtó az 1881. évi LX t.-cz. 102. §-a értelmében ezennel közhirré teszi, hogy az ujvidéki kir. járásbiróságnak 1907. évi Sp. III. 438/6 számu végzése következtében Radovánovits György ügyvéd által képviselt Schossberger Ignácz javára Dobanovácski Péter ellen 765 K 59 f. s jár. erejéig 1907. évi október hó 18-án foganatositott kielégitési végrehajtás utján le- és felülfoglalt és 1410 koronára becsült következő ingóságok, u m.: 2 kazal széna, 1 tinó, 150 m/m. csöves tengeri és 15 drb. fehér malacz nyilvános árverésen eladatnak

Mely árverésnek a titeli kir. járásbiróság 1907. évi V. 1030/2 számu végzése folytán 565 kor. 59 fill. tőkekövetelés, ennek 1907. évi márczius hó 24 napjától járó 5% kamatai, 1/8% váltódij és eddig összesen 165 kor. 77 fillérben biróilag már megállapitott költségek erejéig, Dobanovacski Péter végrehajtást szenvedett lakásán Kátyon leendő megtartására 1908 évi május hó 7-ik napjának délelőtti 9 órája határidőül kitüzetik és ahhoz a venni szándékozók ezennel oly megjegyzéssel hivatnak meg, hogy az érintett ingóságok az 1881. évi LX. t.-cz 107 és 108. §-ai értelmében készpénzfizetés mellett, a legtöbbet igérőnek, szükség esetén becsáron alul is el fognak adatni.

Amennyiben az elárverezendő ingóságokat mások is le- és felülfoglaltatták és azokra kielégitési jogot nyertek volna ezen árverés az 1881. évi LX. t. cz. 120. §. értelmében ezek javára is elrendeltetik.

Kelt Titelen, 1908 évi április hó 23. napján.

Rex Ede
kir. bir. végrehajtó.

508 1—1

Број 1743 — 1908.

Стечај.

У општој јавној болници у Митровици упражњено је место секундарног (помоћног) лечника са годишњом плаћом од 1200 круна — Осим тога имаде помоћни лечник стан у нарави са огревом и осветљењем и прописану храну по I. разреду.

Молитељи морају бити доктори свеукупне медицине са дипломом једног овоземног, односно страног универзитета ако је за краљевине Хрватску, Славонију и Далмацију прописно нострифицирана

Намештење је привремено, но примећује се да се време службовања у болници рачуна у мировину, ако дотичник директно из болнице ступи у јавну службу (закон о здравству од 25. марта 1906. §. 85.).

Молбенице се шаљу на управу опште јавне болнице у Митровици до 10. маја 1908 — Служба се наступа 15. маја 1908.

У Митровици дана 15 априла 1908.

Управљајући одбор за општу јавну болницу у Митровици.

Председник:

Милекић

491 2—3

Издавање земље под закуп.

Римокатоличка црквена општина у Новоме Саду објављује, да ће **3. маја 1908. год. у 10 сати пре подне** у писарници римокатоличке црквене општине, **главна улица бр. 30.** одржати оферталну или усмену лицитацију своје земље и то за:

100 ланаца на Ченеју
52 ланца на Ривици
2 ланца на Римском шанцу.

Земља ће се издавати под закуп на **6 или 10 година** ономе, који буде највећу своту понудио.

Лицитациони услови могу се дневно од **9—12 сату пре подне у писарници римокат. црквене општине дознати**

За римокатоличку црквену општину
BALLA ÁRPÁD,
I. тутор.

490 3—3

ПРЕКО ЛЕТА У КАМЕНИЦУ!

Издаје се ОДМА

ЈЕДНА КУЋА

ЗГОДНА ЗА ЛЕТОВАЊЕ

у непосредној близини **парка и паробродске станице.**

Распитати у Каменици у кући код

453 3—3 **дра Николе Радивојевића.**

Csődtömegeladási hirdetmény.

Alulirott tömeggondnok közhirré teszi hogy a vb. Berlet Mihály sajkásszentiváni bej czég csődtömegéhez tartozó a csődleltár 82—265. tételei alatt összeirt és 5184 korona 24 fillérre becsült tüzifa, deszka lécz és egyéb faanyagok egy tömegben ajánlati verseny utján eladatnak

Venni szándékozók felhivatnak, hogy irásbeli ajánlataikat a becsérték 10% ában meghatározott bánatpénzzel együtt 1908. évi május hó 9. napiának déli 12 órájáig alulirt tömeggondnoknál Ujvidéken nyujtsák be.

A csődválasztmány az ajánlatok felett nevezett tömeggondnok irodájában Ujvidéken 1908 évi május hó 9 én délután 3 órakor tartandó választmányi ülésén fog határozni, a mikor is a csődválasztmány előtt a fent kitett bánatpénz letétele mellett szóbeli ajánlatok is tehetők, megjegyeztetvén, hogy a választmány fenntartja magának a jogot ahhoz, hogy az ajánlatok közül szabadon választhasson, esetleg ugyanakkor nyilt szóbeli árverést rendeljen el és azt nyomban foganatositsa, avagy valamennyi irásbeli és szóbeli ajánlat mellőzésével ujabb árverést tüzhessen ki.

Sem az áruk minősége és mennyisége, sem a leltári érték helyessége tekintetében, sem a tömeggondnok, sem a csődválasztmány szavatosságot nem vállal

Vevő tartozik a vételári összeget és a vételi illetéket a tömeggondnok kezéhez az ajánlati verseny befejezésekor azonnal készpénzben kifizetni, ellenesetben bánatpénze a csődtömeg javára elvész.

Az ajánlati verseny eredményének kihirdetése után vevő köteles az ingóságokat Sajkásszentiványon 3 nap alatt átvenni és 8 nap alatt a helyszinről elszállitani

Az ajánlati verseny eredményének kihirdetése után a tömeget érhető minden veszély vevőt terheli.

A csődleltár a tömeggondnoknál rendelkezésre áll a csődtömeg pedig a tömeggondnok közbenjöttével a helyszinén megtekinthetők.

Kelt Ujvidéken, 1908. évi április hó 28.

Dr. Rózsa Miksa ujvidéki ügyvéd
tömeggondnok.

512 1—1

Соцета штампарија дра Стојчића, Милетића у Новом Саду.